

Svar på skriftligt spörsmål om våldsamma brott mot liv som begås av ungdomar

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 996/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Ari Koponen /saf:

Är det möjligt att anse att Finland är en välfärdsstat, om över 40 under 18-åriga personer har misstänkts för våldsamma brott mot liv under ett år, och

ämnar regeringen vidta konkreta åtgärder för att minska antalet våldsamma brott mot liv som begås av ungdomar?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering anses det att människors jämlikhet och jämställdhet, skattefinansierade välfärds- och utbildningstjänster, stor social rörlighet och ett aktivt civilsamhälle är hörnstenarna för vår välfärdsmodell. Vi har inte investerat i människors välfärd och delaktighet endast för att vi har haft råd med det, utan för att vi som nation ska nå ett större välbefinnande. Finansieringsunderlaget för välfärdsstaten står inför många utmaningar. Åldrandet och den låga nativiteten leder till en försämrad försörjningskvot. Befolkningsutvecklingen i kombination med en kumulerad utsatthet och dämpad ekonomisk tillväxt förutsätter en kraftig satsning på förebyggande av problem med förvaltningsövergripande metoder.

För att trygga vår välfärdsstat har regeringen enligt sitt program fäst särskild vikt vid att förbättra människors säkerhet, att bereda sig för nya säkerhetshot och stärka trygghetskänslan.

Enligt Statistikcentralens statistik är andelen ungdomar av alla brottsmisstänkta på nedgång. För hela landets del har antalet ungdomar som misstänkts för brott i huvudsak minskat under hela 2010-talet. Särskilt har antalet misstänkta i åldern 15–20 år minskat från cirka 24 700 år 2011 till cirka 14 500 år 2019. I siffrorna kan samma person förekomma under olika gärningar och därmed flera gånger. Samma gäller även de över 40 misstänkta som nämns i spörsmålet. Antalet misstänkta kan specificeras då undersökningarna framskrider, ofta neråt, och därför råder en viss osäkerhet i nya uppgifter. Statistiken visar att brottsligheten faktiskt koncentreras till en mindre grupp ungdomar än tidigare.

Utvecklingen av brott som begås av ungdomar följs utöver av polisen och Statistikcentralen upp genom riksomfattande enkäter om hälsa i skolan samt undersökningar som görs av Institutet för kriminologi och rättspolitik vid Helsingfors universitet. År 2019 publicerade Statsrådet undersökningen ”Vem reagerar på brott begångna av unga?”. Precis som Statistikcentralen har även denna

undersökning konstaterat att återkommande och allvarlig brottslighet koncentreras till en liten skara ungdomar. Å andra sidan efterlyser undersökningen att långvarigare tjänster och det sociala arbetet bland ungdomar utvecklas för ungdomar som behöver starkare stöd. I undersökningen framförs även önskemål om att samordningen av arbetet inom olika sektorer ska utvecklas och ansvarsfördelningen förtydligas.

Det är svårt att ännu i detta skede på ett tillförlitligt och omfattande sätt bedöma coronapandemins inverkan på utvecklingen av antalet brott som begåtts av ungdomar. Yrkesutbildade som arbetar med ungdomar anser att pandemin kan ha påverkat ökningen i antalet allvarliga brott som det misstänks att ungdomar har begått. En orsak till detta kan vara att pandemin och åtgärderna i anknytning till pandemin har minskat antalet vuxna i offentliga lokaler, och detta har i sin tur minskat kontakter med ungdomar och den sociala kontrollen som riktas till ungdomar.

Regeringen har inlett flera åtgärder för att ingripa i brott som begås av ungdomar. Situationerna för ungdomar som begår brott varierar. En del av ungdomarna är i början av en utveckling som kan leda till en allvarlig brottsspiral om den fortsätter. Ungdomar, som först är i begynnelsen av en brottsspiral, behöver andra åtgärder än ungdomar, vars problem redan har förvärrats som redan är inne i en brottsspiral.

Den multiprofessionella Ankkuriverksamheten som är verksam inom samtliga polisinrättningsområden ingriper med låg tröskel i brott som begås av ungdomar och andra oönskade aktiviteter. Avsikten är att i ett tidigt skede sätta stopp på den eventuella brottsspiralen och annat oönskat beteende som är skadligt för den ungas liv i framtiden och det övriga samhället. Ankkuriverksamheten utvecklas ytterligare. Det är speciellt viktigt att få fler psykiatriska sjukskötare till Ankkuri. För närvarande söks även metoder med vilka samarbetet mellan Ankkuriverksamheten och läroanstalter kan utvecklas. Ett av de viktigaste utvecklingsområdena för multiprofessionell Ankkuriverksamhet är att, enligt Polisens strategi för förebyggande arbete, effektivisera hanteringen av fallen och den relaterade ledningen av sektorsövergripande myndighetsverksamhet.

Om det misstänks att en ung person har begått brott, ska brotten alltid utredas så snabbt som möjligt. Då kan den unga se att samhället ingriper i hens verksamhet och att hen hålls till svar för det hen gjort. Vid Helsingfors polis inrättades 2018 en ungdomsgrupp, som centrerat utreder alla brott som begås av personer som är under 18 år. En "egen polis" utnämns till den unga för att säkerställa att en helhetsbild kan skapas om den ungas situation. Polisen tar över den ungas situation som helhet och fallet utreds snabbt. Inrikesministeriet har fastställt som mål att alla polisinrättningar ska införa denna verksamhetsmodell.

Antalet narkotikabrott ökade år 2020 och detta påverkade även antalet brott som ungdomar begick. Polisen effektiviserar narkotikaövervakningen på gatan. I Finland är det myndighetsövergripande samarbetet på god nivå internationellt sett och samarbetet har långa anor. Polisens, tullens och gränsbevakningsmyndigheternas PTG-samarbete spelar en viktig roll i bekämpningen av narkotikabrottslighet.

Barn och ungdomar som befinner sig i en allvarlig brottsspiral behöver också andra åtgärder. Ett exempel på detta är det brottsförebyggande projektet som inleddes av justitieministeriet som en del av regeringsprogrammet och i vilken förebyggande av långvariga brottslighets- och våldsspiraler eftersträvas genom en ny verksamhetsmodell baserad på omfattande och multiprofessionellt

stöd. Pilotprojekt för verksamhetsmodellerna inleds inom kort på fyra orter, Uleåborg, Rovaniemi, Vanda och Åbo. I verksamhetsmodellen gör en klientansvarig en systematisk bedömning över barnets och den ungas samt hela familjens situation för att kartlägga rätt stöd. Verksamheten utvidgas på basis av erfarenheter från försöken.

Helsingfors 3.2.2021

Inrikesminister Maria Ohisalo